

Nr 7.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående viss ändring av riksbankens sedeltyper.

I en inom andra kammaren under nr 1 väckt motion har herr *Dickson* anfört och hemställt följande:

»Flertalet av Sveriges gällande sedeltyper bära en text av innebörd att vederbörande sedel, vid anfordran, av riksbanken inlöses med guldmynt.

På dessa sedlar läsas också de stolta orden: 'Hinc robur et securitas.'

Utfästelsen i den förra av ifrågavarande inskrifter är i dag en osanning; den andra av dem innebär tyvärr en pinsam överdrift.

Då det synes mig ovärdigt staten att lova mer än den visar sig kunna hålla, och då sådant bidrager till att ytterligare öka den av flera andra omständigheter betingade, dess värre icke grundlösa men i princip skadliga, allmänna misstron mot av statsmakterna gjorda utfästelser och försäkringar, får jag hemställa, att riksdagen måtte besluta åtgärder i syfte att de av mig apostroferade texterna snarast avlägsnas från riksbankens alla sedeltyper.»

Över motionen har utskottet inhämtat utlåtande från *fullmäktige i riksbanken*, vilka anfört:

Å de 10-kronesedlar av nu gängse typ, vilka började utgivas år 1940, återfinnes icke någon text av innehåll att sedlarna skulle av riksbanken inlösas med guld. Detsamma är fallet beträffande sedlarna å 10 000 kronor, vilka tillkommo jämlikt medgivande av 1938 års riksdag (jfr Bankoutskottets utl. 1938 nr 50). När riksbanken hinner färdigställa ny typ även för övriga sedelvalörer kommer icke heller någon dylik text att återfinnas på dessa sedlar. Däremot har det icke ansetts lämpligt att genomföra en sådan partiell ändring av gällande typ för 5-, 50-, 100- och 1 000-kronesedlar att ifrågavarande text skulle utgå. Det må erinras att bestämmelsen i § 72 regeringsformen om inlösenkyldigheten fortfarande formellt kvarstår och att denna skyldighet suspenderats genom beslut av statsmakterna för ett år i sänder.

Devisen »Hinc robur et securitas» återfinnes å samtliga nu gällande sedeltyper fränsett 10 000-kronesedeln. Någon anledning att slopa denna devis å de nuvarande sedeltyperna finnes ej enligt fullmäktiges mening. Huruvida det kan befinnas lämpligt att i en eller annan form medtaga devisen å sedlar av ny typ kan ej nu avgöras, men fullmäktige anse att hinder här emot ej bör föreligga.

Enligt § 72 regeringsformen äger riksbanken allena rätt att utgiva sedlar, som för mynt i riket må erkännas. Dessa sedlar skola vid anfordran inlösas av banken med guld efter deras lydelse; dock att undantag härifrån må, där sådant med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövas oundgängligen nödigt, för viss tid medgivas i närmare angiven ord-

ning. Dylikt medgivande har årligen lämnats, alltsedan Sverige år 1931 senast lämnade guldmyntfoten. Föreskrifter om den guldhalt, guldmynten skola innehålla, meddelas i lagen den 30 maj 1873 om rikets guldmynt. Bestämmelser om sedelvalörerna återfinnas i 8 § riksbankslagen.

I riksbankslagen stadgades tidigare, att sedel, som av riksbanken utgäves, skulle innehålla förbindelse för riksbanken att vid anfordran inlösa densamma med guldmynt enligt lagen om rikets mynt den 30 maj 1873. Fullmäktige hemställde hos 1938 års bankoutskott, att detta stadgande, som då återfanns i 7 § av 1934 års lag för riksbanken, skulle borttagas. Därvid förutsatte fullmäktige, att förbindelsen alltjämt skulle kvarstå å sedlarna av den typ, som då användes och fortfarande användes för flertalet valörer. Fullmäktiges förslag biträdades i sak av utskottet (utl. nr 50), och riksdagen biföll utskottets hemställan. I enlighet härmed upphörde förenämnda paragraf att gälla från och med den 1 januari 1939. Någon utfästelse om guldinlösen har i anslutning härtill icke intagits å den nya 10-kronesedel, som infördes år 1940, och icke heller å 10 000-kronesedeln, vilken tillkom år 1938. Däremot kvarstår utfästelsen alltjämt å övriga sedlar, nämligen valörerna 5, 50, 100 och 1 000 kronor, samtliga tillhörande den äldre, under 1890-talet tillkomna sedeltypen.

Utskottet. Med hänsyn till att riksbanken under en följd av år varit fritagen från skyldigheten att inlösa sina sedlar med guld och då, såvitt nu kan bedömas, ett återupptagande av sedelinlösningen med guld icke förefaller sannolikt under överskådlig tid, synes den å flertalet sedelvalörer alltjämt förekommande utfästelsen om guldinlösen sakna reell innebörd. Även om bestämmelsen i § 72 regeringsformen alltjämt formellt kvarstår, torde det därför i och för sig vara önskvärt, att utfästelsen borttages från sedlarna. Detta har, såsom ovan nämnts, skett i fråga om de nya sedeltyper, som tillkommit under senare tid. Utskottet har beträffande möjligheterna att borttaga utfästelsen från övriga sedlar överlagt med representanter för riksbankens industristyrelse, vilken enligt fullmäktiges uppdrag förbereder hithörande ärenden. Härvid har framgått, att arbete pågår med utformning av förslag till nya sedeltyper, vilka äro avsedda att icke innehålla någon utfästelse om guldinlösning. Den i motionen ifrågasatta ändringen av nuvarande sedeltyper skulle medföra, förutom vissa tekniska svårigheter, en rubbning av tidsschemat för nämnda arbete, varigenom tidpunkten för guld-klausulens fullständiga försvinnande från våra sedlar snarast skulle fördröjas. Därtill komme, att även en jämförelsevis obetydlig ändring av en sedeltyps utseende vore ägnad att hos allmänheten och i utlandet skapa ovisshet om sedlarnas äkthet och gångbarhet.

Under angivna omständigheter finner utskottet, att någon ändring i nu använd äldre sedeltyp icke bör vidtagas.

Den å nu gällande sedeltyper utom 10 000 kronorssedeln förekommande devisen »Hinc robur et securitas» ingår som en detalj i sedlarnas ornamen-

tala utsmyckning och har århundradens hävd. Att slopa denna devis å ifrågavarande sedlar lärer av redan anförda skäl icke kunna ifrågakomma.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II:1 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 mars 1950.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Åkerberg, Ewerlöf, Sundvik, Fahlander, Petersson i Karlskrona, Mogård, Persson i Vinslöv* och Wehtje*;

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Munkaljungby, Fröderberg, Nilsson i Landskrona*, Persson i Norrby, Schmidt, Sköldin, von Seth* och fru Eriksson i Stockholm.

* Ej närvarande vid justeringen.